

Rapport

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i no i
grundskolan årskurs 1-3 vid den fristående sko-
lan Freinetskolan Hugin i Norrtälje kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Freinetskolan Hugin

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i de naturorienterade (no) ämnena i grundskolan årskurs 1-3 under hösten 2011. Granskningen vid Freinetskolan Hugin i Norrtälje kommun ingår i detta projekt.

Freinetskolan Hugin besöktes den 9-11 november. Ansvariga inspektörer har Jonas Jansson och Jens Pettersson varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande. En tvärgående granskning av hur IT-verktyg används i undervisningen genomförs samtidigt i alla pågående ämnesgranskningar.

Kvalitetsgranskningen genomförs i totalt 23 kommunala skolor och 7 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Freinetskolan Hugin

Freinetskolan Hugin är en fristående skola med tillstånd för förskoleklass och årskurs 1-9. Skolan har 167 elever varav 50 av dessa går i årskurs 1-3. Skolan ligger i centrala Norrtälje och leds av en rektor. De tre lärarna som undervisar i årskurs 1-3 är organiserade i ett arbetslag tillsammans med fritidspersonalen. No-undervisningen bedrivs dels inom ramen för skolans tematiska arbete, dels som eget ämne. Undervisningen sker till stor del åldersblandat i årskurs 1-3.

Vid den senaste tillsynen som gjordes av Skolinspektionen 2010, konstaterades brister bland annat inom områdena pedagogisk ledning och utveckling av skolan samt trygghet och studiero.

Resultat

I kursplanerna i biologi, fysik och kemi finns tre förmågor eller långsiktiga mål beskrivna. Dessa förmågor ska eleverna ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i skolan. Dessa frågeställningar syftar till att undersöka om rektorn och lärarna ger eleverna denna möjlighet. Lärarna behöver ha tillräckliga kunskaper i no-ämnena och vara förtrogna med den samlade läroplanen och se till att eleverna ges möjlighet att utvecklas mot de långsiktiga målen. Rektorn behöver ha kunskap om lärarnas undervisning och hur den planeras samt hur eleverna och vårdnadshavarna får information om elevernas kunskapsutveckling. Med utgångspunkt i direktivet granskas sju områden som samtliga kan antas ha betydelse för att eleverna ska kunna utveckla dessa förmågor.

1. Ger undervisningen förutsättningar för eleverna att utveckla de förmågor som beskrivs i de långsiktiga målen?

1.1 Eleverna får möta naturvetenskapliga metoder och arbetssätt (systematiska undersökningar)

Att utveckla förmågan att genomföra systematiska undersökningar i naturvetenskapliga ämnen är ett av de långsiktiga målen i kursplanerna. Genom enkla fältstudier ska eleverna i årskurs 1-3 få en vana att vistas i naturen och även göra enklare naturvetenskapliga undersökningar. Såväl fältstudierna som de naturvetenskapliga undersökningarna ska ha systematiska inslag. För att kunna göra detta behöver lärarna ha tillgång till relevant no-material.

På den första lektionen som Skolinspektionen observerar arbetar eleverna med temat "Vad kroppen behöver för att må bra". Lektionen ingår i en lektionsserie där eleverna undersöker hur mycket socker olika livsmedel innehåller. Bland annat söker eleverna information på datorer och sina läsplattor. Eleverna gör planscher där de åskådliggör livsmedlens sockerinnehåll med bilder och påklitrade sockerbitar.

Den andra no-lektionen som Skolinspektionen observerar är i årskurs 1. Lektionen handlar om vikten av att äta. Läraren har planerat att eleverna ska reflek-

tera över olika livsmedels energiinnehåll och hur långt eleverna kan gå utifrån ett visst energiintag. Läraren instruerar eleverna till uppgiften, som går ut på att eleverna ska rita en smörgås med pålägg, räkna ut energiinnehållet och sedan diskutera detta i klassen. De flesta eleverna har svårt att komma igång med arbetet och börjar syssla med andra saker som inte hör till uppgiften. En stund in i lektionen avbryter läraren undervisningen och sätter sig med eleverna i en ring på golvet där han genomför ett samtal om vad som hände i klassrummet. Eleverna diskuterar, under ledning av läraren, fram lösningar på förhållnings-sätt i klassrummet för att skapa en god arbetsmiljö. Läraren fortsätter sedan med att kort diskutera livsmedlens energiinnehåll med eleverna.

Den tredje lektionsobservationen handlar också om livsmedels energiinnehåll men genomförs med årskurs 2. Inledningsvis sätter sig läraren och eleverna på golvet i en ring. Läraren introducerar sedan eleverna till uppgiften som är densamma som på den tidigare beskrivna lektionen med årskurs 1 med tillägget att eleverna själva ska göra energiberäkningarna och redovisa sina resultat inför klassen. Läraren visar genom att rita och beräkna energiinnehåll och gångsträcka på tavlan. Eleverna uppmanas behålla sina arbeten i sina fack för vidare arbete under nästa lektion.

Den fjärde av lektionsobservationen ingår i en serie lektioner i temat "Från jord till bord". Läraren samlar eleverna i en ring på golvet för att instruera dem till lektionens arbetsuppgifter. Några elever ska arbeta med tovning, några ska diskutera en teoretisk uppgift som de ska redovisa för klassen, och en tredje grupp ska arbeta med en no-uppgift ledd av en elevassistent. No-uppgiften inom temat handlar om att testa smaklökarna. Syftet med uppgiften är att eleverna med förbundna ögon ska få smaka på några livsmedel och beskriva dessa i sina skrivböcker. På så vis ska eleverna ges möjlighet att jämföra med varandra och dokumentera sina undersökningar. Eleverna ska också enligt planeringen få prova smaker på olika delar av tungan. Detta sker dock inte i den faktiska undervisningen som Skolinspektionen observerar. Undervisningen, som utförs av en elevassistent (den ansvariga läraren handleder den grupp som arbetar med tovning), innehåller få eller inga inslag av systematik eller naturvetenskapliga arbetssätt.

Den femte observerade no-lektionen är med årskurs 3. Lektionsupplägget är lika som för årskurs 1 och 2 (se lektionsobservation två och tre). Eleverna samlas i en ring på golvet och introduceras till uppgiften. De arbetar med uppgiften i grupper om två till tre elever och använder sina läsplattor för att göra energiberäkningarna. Några elever redovisar sedan sina resultat inför klassen.

I intervjuerna uppger lärarna att eleverna ibland får genomföra experiment och undersökningar. Lärarna har dock i intervjun svårt att beskriva i vilken mån

dessas undersökningar har systematiska inslag. Flera av eleverna uppger också att de ibland gör experiment i no. Några av eleverna berättar att de har fått så frön, och sedan gissa vad som skulle hända. Några elever kan också ge exempel på hur de har fått beskriva enkla näringskedjor.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i Freinetskolan behöver ges större möjlighet att möta naturvetenskapliga metoder och arbetsätt. Samtliga lektioner som Skolinspektionens observerar ger i väldigt liten utsträckning eleverna möjlighet att möta naturvetenskapliga arbetssätt.

1.2 Elevernas intressen och erfarenheter tas tillvara i undervisningen

Läraren ska i no-undervisningen kunna ta tillvara elevernas frågor och anpassa undervisningen efter elevernas erfarenhetsvärld och kunskapsnivå. Undervisningen ska präglas av en trygg miljö där eleverna vågar pröva sig fram och där det är tillåtet att svara fel.

Dokumentstudier, lektionsobservationer och intervjuer med rektorn och lärarna ger vid handen att stora delar av undervisningen i Freinetskolan Hugin sker tematiskt och ämnesövergripande. De undervisande lärarna fastställer tillsammans de teman som man ska arbeta med, därefter vilka ämnesområden och moment som ska rymmas inom temat. Lärarna lägger sedan ut "ledtrådar" till eleverna och deras föräldrar under tre dagar för att skapa nyfikenhet och intresse för temat. Efter det håller lärarna en temaupptakt där eleverna får ta del av temaområdet genom till exempel teater eller studiebesök. När eleverna satts in i temat får de ge förslag till arbeten som de kan göra inom temat. Då eleverna gett förslag på aktiviteter sammanställs dessa med de förslag lärarna tagit fram. Med detta arbetsmaterial sätter lärarna samman en temaplanering som ligger till grund för de pedagogiska planeringar som varje lärare framställer. På det viset tar planeringen sin utgångspunkt i elevernas intressen, erfarenheter och tidigare lärande.

På flera av de lektioner som Skolinspektionen observerar är dock lärandemiljön i låg eller ganska låg grad individanpassad eller positiv. På några lektioner sker ingen egentlig undervisning i no eftersom eleverna varken lyssnar på lärarens genomgång eller genomför de uppgifter som läraren vill att de ska göra. Under en lektion avbryter läraren no-momentet och samlar eleverna i en ring för att samtala om arbetsro och hur man ska vara mot varandra. På den tidigare beskrivna lektionen där eleverna ska testa sina smaklökar förefaller flera elever passiva eller oengagerade, något som läraren inte bemöter på något konstruk-

tivt sätt. Någon elev deltar överhuvudtaget inte i övningen sedan han blivit ovän med en annan elev.

Som beskrivits under 1.1 observerar Skolinspektionen tre lektioner med snarligt innehåll, där eleverna arbetar i mindre grupper med att räkna ut hur långt man kan gå på ett visst energiinnehåll. I den observerade no-lektionen med årskurs 1 uppmanas eleverna att rita en smörgås med pålägg. Påläggen finns beskrivna med angivet energivärde på ett papper som läraren delar ut till eleverna. Av samtal och intervjuer framkommer att eleverna tycker att uppgiften var krånglig och svår att förstå. I den observerade lektion med årskurs 3 blir utfallet istället tvärtom. Uppgiften har samma innehåll för samtliga elever, och några elever blir klara med uppgiften efter bara några få minuters arbete. Uppgiften ger inte eleverna någon möjlighet att fördjupa sig, eller att aktivt arbeta med uppgiften under hela den avsatta tiden. I slutet av lektionen får några av eleverna redovisa sitt arbete för klassen.

Eleverna uppger, i samtal och intervjuer, att det är ok att svara fel på frågor eller ställa en felaktig hypotes. "Läraren hjälper oss så det blir rätt". Skolinspektionen ser också exempel där lärarna tar elevernas frågor i beaktande.

Vid de lektioner som Skolinspektionen observerar fanns inslag av språk och bild som uttrycksform.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att elevernas intressen och erfarenheter i större utsträckning behöver tas tillvara i undervisningen. Eleverna ges på ett bra sätt möjligheter att delta i lärarnas planeringar av undervisningen. Lärarna behöver dock på ett bättre sätt skapa en lärandemiljö som är uppmuntrande och respektfull, där man varierar undervisningen och utgår från elevernas behov, och samtliga barn ges stöd och stimulans så att de kan utvecklas så långt som möjligt.

1.3 Eleverna får möta och kommunicera det naturvetenskapliga språket i tal och text

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att ställa frågor, samtala, beskriva, berätta, diskutera och skriva. Det är viktigt att eleverna får träna sig i att använda det naturvetenskapliga språket både muntligt och skriftligt för att kunna gå från en vardaglig förståelse av fenomen till en naturvetenskaplig förståelse.

Det varierar i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet att beskriva, samtala, berätta och diskutera. På några lektioner som Skolinspektionen observerar

där eleverna arbetar undersökande och i mindre grupper, uppger läraren att eleverna ska ges möjlighet att reflektera tillsammans kring undersökningarna. På några av dessa lektioner ges eleverna också utrymme för diskussioner dels i grupp, dels enskilt med lärare. De får beskriva sitt arbete och sina reflektioner i både tal och text. I några andra fall blir genomförandet inte som planerat, i något fall vill vissa av eleverna inte vara med, och deltar inte heller i uppgiftens alla moment.

Enligt de temaplaneringar som Skolinspektionen tar del av ska undervisningen under föregående termin (vt-11) ha gett eleverna möjlighet att ta del av skönlitteratur, myter och konst som handlar om människan och naturen. Den ansvarige no-läraren uppger i intervjun att han under innevarande termin medvetet valt att inte ta med detta i no-undervisningen, då han menar att eleverna först behöver en grund att stå på.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna på Freinetskolan Hugin i sin no-undervisning behöver ges större möjligheter att möta och kommunicera det naturvetenskapliga språket i tal och text.

1.4 Eleverna ges möjlighet att förstå det naturvetenskapliga innehållet i undervisningen

För att eleverna ska kunna ges möjlighet att utveckla naturvetenskaplig kunskap behöver laborationer och experiment också kopplas till teoretiska resonemang där lärarna ger eleverna stöd i att kunna förstå varför saker sker. Här undersöks därför om läraren aktivt stödjer eleverna till förståelse så att de får möjlighet att göra relevanta observationer, se samband och dra slutsatser.

I de lektioner som Skolinspektionen observerar finns endast ett inslag av laborativt arbete. Eleverna får pröva sina smak- och luktsinnen med olika livsmedel. Undervisningen, som sker för en mindre grupp i klassrummet och genomförs av en elevassistent, ger dock inte eleverna möjlighet att utveckla en naturvetenskaplig förståelse. En del av övningen består i att eleverna ska jämföra sina observationer med varandra, och sedan notera sina observationer i sin notsskrivbok. Dessa moment genomförs dock i liten eller ingen utsträckning. Diskussionen sker inte ordnat och flera elever deltar inte i samtalet. Några elever gör noteringar i sin bok, andra inte. Den ordinarie läraren är under samma lektion upptagen med en annan grupp som arbetar med tovning (se beskrivning i 1.1). Det sker heller inget sammanfattande lektionsslut där läraren gör en sammanfattning av vad eleverna gjort eller lärt sig. På nästan samtliga lektioner

som Skolinspektionen observerar sker ingen sammanfattande avslutning eller någon avstämning av att eleverna förstått lektionens innehåll.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna behöver ges större möjligheter att se och förstå det naturvetenskapliga innehållet i undervisningen. På några lektioner som Skolinspektionen observerar sker väldigt lite no-undervisning eftersom läraren behöver ägna stora delar av lektionstiden till att upprätthålla ordningen. Vid några andra lektioner är no-innehållet otydligt och flera elever deltar endast sporadiskt i undervisningen.

1.5 Elevernas kunskapsresultat följs upp och progression finns

Här undersöks om elevernas kunskapsutveckling följs upp i enlighet med kraven i skollag och läroplan. Skolinspektionens tidigare kvalitetsgranskningar av undervisningen i no i grundskolans högre årskurser har visat att det är vanligt att skriftliga omdömen inte skrivs i no-ämnena. För att leda eleven vidare i sin kunskapsutveckling är det viktigt att lärarens analys och bedömning av elevens lärande är av god kvalitet.

Av samtal och intervjuer med elever och lärare framgår att eleverna har kunskap om att det finns mål för utbildningen i no, t.ex. hänvisar några elever till utvecklingssamtal och de individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen som även finns tillgängliga digitalt. Lärarna har för ändamålet använt "LPP i no" där eleven gör en individuell utvärdering av sitt arbete i de moment som undervisats. Elevens utvärdering kompletteras med kommentarer från den undervisande läraren. Ur samtal och intervjuer med rektorn, lärare och elever framkommer att utvecklingssamtal genomförs med samtliga elever två gånger varje läsår. Enligt den av skolan insända dokumentationen har samtliga elever i årskurs 3 nått tillräckliga kunskaper de senaste tre åren.

Ur samtal och intervjuer med lärare och rektorn framkommer att det är den no-ansvarige läraren som skriver omdömen i no för eleverna i årskurs 1-3. Vidare framkommer att den no-ansvarige läraren tar in underlag från de lärare som undervisar eleverna i no-moment som ingår i det ämnesövergripande arbetet. Därefter gör den ansvarige no-läraren en bedömning av elevernas kunskapsutveckling i ämnet. I samtal och intervjuer med lärarna som undervisar i no framkommer dock att några lärare inte är förtrogna med kursplanerna för no-ämnena. Någon menar till exempel att man "stämmer av kunskaperna mot det centrala innehållet", och någon annan lärare uttrycker sin förvåning när inspektörerna påtalar att det finns kunskapskrav i årskurs 3 i no. En annan lärare menar att det är enklare att göra bedömningar i matematik, "för där finns det ett rätt svar", medan det är mycket luddigare i no. Som nämnts ovan undervisade

en elevassistent en grupp i no vid en av de lektioner som Skolinspektionen observerade. Varken av intervjuer med lärarna eller rektorn framgick hur överföringen av elevernas kunskaper mellan elevassistent, klasslärare och no-ansvarig lärare gick till.

Rektor berättar att de flesta elever går hela sin grundskoleutbildning på skolan, vilket underlättar för överlämning av elever till högre år. Vidare framkommer att eleverna undervisas av samma grupp lärare under de tre första årskurserna. I årskurs 4 tar en ny grupp av lärare över den fortsatta grundskoleutbildningen. Lärarna har överlämnandekonferenser där mottagande lärare får ta del av elevernas kunskapsutveckling och de lokala pedagogiska planeringarna som beskriver vad eleverna undervisats i de olika ämnena.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver se till att elevernas kunskaper i no-ämnena bedöms utifrån kunskapskraven. Rektor behöver också, tillsammans med lärarna, systematiskt och kontinuerligt följa upp formerna för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper.

2. Får eleverna en undervisning som minst täcker alla kunskapsområden i det centrala innehållet?

Kursplanerna i biologi, fysik och kemi har för åren 1-3 ett gemensamt centralt innehåll. Det centrala innehållet innehåller sex kunskapsområden, året runt i naturen, kropp och hälsa, kraft och rörelse, material och ämnen i vår omgivning, berättelser om natur och naturvetenskap samt metoder och arbetssätt. Frågeställningen syftar till att besvara om alla elever får en undervisning som minst täcker alla dessa kunskapsområden.

Vid tillfället för besöket på skolan har skolan ingen översiktlig planering av no-ämnena där rektor kan överblicka att minst det centrala innehållet finns representerat för eleverna i årskurs 1-3. Granskningen visar att no-undervisningen i Freinetskolan Hugin sker dels som eget ämne, dels inom de ämnesövergripande teman som arbetslaget planerar tillsammans. Lärarna och rektorn uppger i intervjuerna att den no-ansvarige läraren arbetar med att kontinuerligt uppdatera temaplaneringarnas no-innehåll utifrån Lgr11.

Under Skolinspektionens besök i skolan har dock såväl rektor som lärarna svårt att beskriva hur de försäkrar sig om att eleverna erbjuds minst det centrala innehållet som finns för årskurs 1-3. Hur den no-ansvarige läraren ser till att eleverna får undervisning i alla de kunskapsområden som beskrivs i det centrala innehållet är inte heller tydligt för inspektörerna. Vidare, och som

framgått ovan finns det flera lektioner som Skolinspektionen observerar där inslagen av no är få – dels på grund av ordningsskäl, dels av tidsbrist (som framgår nedan).

Enligt den timplan som Skolinspektionen tagit del av får eleverna 210 timmar no-undervisning under årskurs 1-3. Det framkommer dock ur samtal och intervjuer med lärare och vid de lektionsobservationer Skolinspektionen genomför att den faktiska undervisningstiden av olika anledningar är betydligt mindre än den schemalagda. I den faktagranskning av rapporten som skolan getts möjlighet att inkomma med, uppger rektorn att schemat har lagts om inför vårterminen 2012 och att den faktiska undervisningstiden därmed överensstämmer med den schemalagda. Skolinspektionen förutsätter därmed att eleverna ges sin garanterade undervisningstid i no.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver försäkra sig om att undervisningen i no-ämnena på Freinetskolan Hugin möjliggör för eleverna att få en undervisning som minst täcker alla kunskapsområden i det centrala innehållet.

3. Har skolan ett kvalitetsarbete kring no-undervisningen?

Denna punkt syftar till att undersöka om rektorn ser till att det finns ett kvalitetsarbete där undervisningen i no-ämnena följs upp och utvecklas utifrån de nationella målen.

Av intervjun med rektorn framgår att no-ämnet varit ett upplyft mål under senaste läsåret. Detta har, enligt lärarna och rektorn, inneburit att skolan köpt in no-material för eleverna i årskurs 1-3. I intervjuerna med rektorn och lärarna framgår att det i skolan pågår en diskussion kring om no-undervisningen ska organiseras årskursvis eller åldersintegrerat. Skolan deltar också i ett fortbildningsprojekt i teknik, något som rektorn menar kommer att spilla över på no-ämnena.

Granskningen visar dock att no-undervisningen inte är del i ett systematiskt kvalitetsarbete, där undervisningen systematiskt och kontinuerligt följs upp. Skolinspektionen noterar att såväl no-undervisningen som uppföljningen av elevernas kunskapsresultat i ämnet behöver utvecklas. Granskningen visar att undervisningen i några fall inte ger eleverna tillräckliga förutsättningar att nå de förmågor som beskrivs i kursplanerna. Samtidigt har lärarna i intervjuerna svårt att beskriva hur deras undervisning organiseras de mål som finns för utbildningen.

På Freinetskolan Hugin finns det tre lärare för årskurs 1-3. Samtliga lärare är behöriga för sina årskurser, och två av dessa har även inriktning mot no-ämnena i sin utbildning. Rektorn uppger att det därför inte finns några planer på att kompetensutveckla lärare inom no.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver se till att undervisningen i no systematiskt och kontinuerligt följs upp och utvecklas i enlighet med de mål som finns för utbildningen. Mot bakgrund av vad som framgått under punkt 1.1 -1.5 behöver rektorn tillsammans med lärarna öka sina ansträngningar så att eleverna får en undervisning som gör det möjligt för dem att utveckla de förmågor som anges i kursplanen för no-ämnena.

Tvärgående granskningsaspekt:

Används IT-verktyg i no-undervisningen på ett sätt som stödjer elevernas kunskapsutveckling och utvecklingen av deras digitala kompetens?

Här undersöks om IT-verktyg förekommer i no-undervisningen och om de i sådant fall används på ett sätt som stödjer elevernas lärande, både vad gäller kunskaper i no-ämnena och vad gäller allmän digital kompetens.

IT-användningen stödjer elevernas lärande

Både lärare och rektorer uppger att man i skolan använder IT på ett aktivt och medvetet sätt. Flera lärare har vidareutbildats för att kunna använda IT-verktyg i undervisningen och skolan har också satsat på att köpa in ett stort IT-material. I skolan finns för eleverna i årskurs 1-3 bland annat digitala verktyg såsom kameror, interaktiva tavlor och läsplattor som inrymmer många funktioner. Lärarna berättar vidare att de arbetar för att hitta applikationer som de kan använda i sin no-undervisning.

Det framgår av intervjuerna att lärarna tar mycket initiativ för att integrera IT-användningen i undervisningen, och de menar också att det sker ett stort erfarenhetsutbyte i skolan när någon hittar tillämpningar som stödjer elevernas lärande.

Lärarna uppger att de ofta använder IT-verktyg i undervisningen, de filmar, tar foto och använder den interaktiva tavlan. Eleverna uppger att de använder sina läsplattor på flera sätt, bland annat ritar de, är på internet och spelar.

Rektorn uppger att skolan nu arbetar med att följa upp om lärarna använder IT som en del i elevernas lärande.

Skolinspektionen noterar att IT-användning är väldigt påtaglig i årskurserna 6-8, något som dock ligger utanför granskningens frågor.

IT-användningen stödjer utvecklingen av elevernas digitala kompetens

Vad gäller utvecklingen av elevernas digitala kompetens menar lärarna att de i undervisningen låter eleverna göra informationssökningar på till exempel texter och bilder. Rektorn uppger i intervjun att man i skolan pratar väldigt mycket om etik och förhållningssätt på internet. Vid samtal och intervjuer uppger eleverna att de får använda datorer för att söka fakta och skriva om t.ex. livsmedel.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Freinetskolan Hugin använder IT-verktyg i sin undervisning på ett sätt som stödjer elevernas kunskapsutveckling och utvecklingen av deras digitala kompetens.

Syfte och frågeställningar

Både internationella och nationella studier och utvärderingar har visat att undervisningen i no-ämnena i grundskolan innehåller brister. Elever i grundskolans senare år uppger i undersökningar att de upplever de naturorienterade ämnena som svåra och att de inte alltid vet varför de ska lära sig ämnena. No-ämnena tillhör också de ämnen som i de senare åren har lägst måluppfyllelse. Även om det finns begränsat med forskning om undervisningen av no-ämnena i de tidiga åren, visar de studier som har gjorts att positiva upplevelser av no-ämnena under de tidiga skolåren förefaller ha en bestående inverkan på elevernas attityder till ämnena.

Syftet med kvalitetsgranskningen är att utifrån denna problembild undersöka om det i enlighet med kraven i styrdokumentet bedrivs en undervisning i no-ämnena som ger eleverna möjlighet att utveckla de ämnesspecifika förmågorna så som de formuleras i den samlade läroplanen. Granskningen undersöker vidare om undervisningen täcker alla kunskapsområden i den samlade läroplanens centrala innehåll samt hur skolorna arbetar med att utveckla undervisningen i no. Granskningen syftar även till att undersöka om det finns en ändamålsenlig och likvärdig lärandemiljö i undervisningen i no-ämnena i grundskolans tidiga år.

Metod och material

Granskningen inleds genom att inspektörerna innan besöket i skolan tar del av olika dokument för en dokumentanalys. Rektorn har exempelvis ombetts att svara på en verksamhetsredogörelse.

Varje skolbesök inleds med ett kortare möte med berörda lärare och rektor. Inspektörerna genomför sedan i par lektionsobservationer där de var för sig för löpande anteckningar under lektionens gång. Direkt efter varje observerad lektion fyller varje inspektör enskilt i ett observationsschema. Efter detta diskuterar inspektörerna sina respektive bedömningar och fyller i ett gemensamt underlag. Den observerade läraren intervjuas sen med utgångspunkt i den observerade lektionen. Under besöket genomför inspektörerna intervjuer med rektor, lärare (både i grupp och enskilt), samt med ett slumpmässigt urval av en mindre grupp elever i de aktuella årskurserna. Besöket avslutas med en återkoppling till lärare och rektor kring inspektörernas preliminära bedömningar.

Freinetskolan Hugin	Antal
Elever 1-3	50
Intervjuade elever	18
Klasser 1-3	3
Observerade klasser	3
Observationer (totalt)	5

Författningsstöd kvalitetsgranskning av undervisningen i no i grundskolan årskurs 1-3

För information om aktuell forskning inom området hänvisas till projektets litteraturöversikt som finns tillgänglig på Skolinspektionens hemsida:
<http://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/NO-amnena-i-arskurs-13/>

1. Ger undervisningen förutsättningar för eleverna att utveckla de förmågor som beskrivs i de långsiktiga målen?

1.1 Eleverna får möta naturvetenskapliga metoder och arbetssätt (systematiska undersökningar)

Inom detta område granskas följande

Eleverna får möjlighet att utföra enklare fältstudier och undersökningar. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna biologi, fysik och kemi*).

Eleverna får formulera hypoteser, göra observationer, samla data, mäta, sortera, gruppera, jämföra med andra och utvärdera. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna biologi, fysik och kemi*).

Tillgång till no-material finns som möjliggör en no-undervisning i enlighet med nationella mål och riktlinjer. (*2 kap. 35 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar*).

Författningsstöd

2 kap. 35 § skollagen

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

Lgr 2.8 Rektorns ansvar

/.../ Rektorn har /.../ ett särskilt ansvar för att /.../

- skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till /.../ läromedel av god kvalitet /.../

Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna biologi, fysik och kemi

Syfte

Undervisningen i ämnet biologi [*fysik/kemi*] ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om biologiska [*kemiska/fysikaliska*] samband och nyfikenhet på och intresse för att undersöka omvärlden. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att ställa frågor om naturen och människan [*kemiska processer och materiens egenskaper och upp-*

byggnad/fysikaliska företeelser och sammanhang] utifrån egna upplevelser och aktuella händelser. Vidare ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att söka svar på frågor med hjälp av både systematiska undersökningar och olika typer av källor. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett kritiskt tänkande kring sina egna resultat, andras argument och olika informationskällor. Genom undervisningen ska eleverna också utveckla förståelse för att påståenden kan prövas och värderas med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. /.../

Genom undervisningen i ämnet biologi [kemi/fysik] ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att /.../

- genomföra systematiska undersökningar i biologi [kemi/fysik]. /.../

Centralt innehåll

Undervisningen i de naturorienterande ämnena ska behandla följande centrala innehåll /.../

Metoder och arbetssätt

- Enkla fältstudier och observationer i närmiljön
- Enkla naturvetenskapliga undersökningar /.../

Kunskapskrav

Utifrån tydliga instruktioner kan eleven utföra fältstudier och andra typer av enkla undersökningar som handlar om naturen och människan, kraft och rörelse samt vatten och luft. Eleven gör enkla observationer av årstider, namnger några djur och växter, sorterar dem efter olika egenskaper samt beskriver och ger exempel på kopplingar mellan dem i enkla näringskedjor. /.../ Eleven kan sortera några föremål utifrån olika egenskaper samt separerar lösningar och blandningar med enkla metoder. I det undersökande arbetet gör eleven någon jämförelse mellan egna och andras resultat./.../.

1.2 Elevernas intressen och erfarenheter tas tillvara i undervisningen

Inom detta område granskas följande

Undervisningen utformas till för eleverna välkända sammanhang och utgår från elevernas kunskapsnivå. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper*).

Eleverna uppmuntras att göra försök där misstag, eller "fel" svar ses som tillfällen till lärande. (1 kap 4 § skollagen, *Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande samt 2.2 Kunskaper*).

Undervisningen anpassas efter elevernas frågor. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna biologi, fysik och kemi*).

Eleverna får använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper, Lgr 11*).

Författningsstöd

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. /.../.

2 kap. 35 § skollagen

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. /.../ Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. /.../Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Mål

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud./.../

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Riktlinjer

Läraren ska

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
 - utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga,
 - upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt,
 - får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling./.../.

Avsnitt 3.9–3.11 kursplanerna

Se ovan syftestexten.

1.3 Eleverna får möta och kommunicera det naturvetenskapliga språket i tal och text

Inom detta område granskas följande

Eleverna introduceras till naturvetenskapliga begrepp, bl.a. genom att lärarna tar tillvara på elevernas frågor och funderingar. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna i biologi, kemi och fysik*).

Eleverna får möjlighet att ställa frågor, samtala, beskriva, berätta, diskutera mm. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper, Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna i biologi, kemi och fysik*).

Undervisningen ger eleverna möjlighet att uttrycka sig skriftligen och att möta texter i bland annat sagor, myter och konst. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna i biologi, kemi och fysik*).

Författningsstöd

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Mål

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt./.../
- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud./.../

Läraren ska

- ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel

Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna i biologi, kemi och fysik

/.../ Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att ställa frågor om naturen och människan [kemiska processer och materiens egenskaper/om fysikaliska företeelser och sammanhang] utifrån egna upplevelser och aktuella händelser./.../

Centralt innehåll

Undervisningen i de naturorienterade ämnena ska behandla följande centrala innehåll.

Berättelser om natur och naturvetenskap

Skönlitteratur, myter och konst som handlar om naturen och människan. /.../.

Metoder och arbetssätt

/.../

- Dokumentation av naturvetenskapliga undersökningar med text, bild och andra uttrycksformer.

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3

Eleven kan beskriva och exempel på enkla samband i naturen utifrån upplevelser och utforskande av närmiljön. I samtal om årstider berättar eleven om förändringar i naturen och ger exempel på livscyklar hos några djur och växter. Eleverna berättar också om några av människans kroppsdelar och sinnen, och diskuterar några faktorer som påverka människors hälsa. Eleven kan samtala om tyngdkraft, friktion och jämvikt i

relation till lek och rörelse. Eleven beskriver vad några olika föremål är tillverkade av för material och hur de kan sorteras. Eleven kan berätta om ljus och ljud och ge exempel på egenskaper hos vatten och luft och relatera till egna iakttagelser. Dessutom kan eleven samtala om skönlitteratur, myter och konst som handlar om naturen och människan.

/.../ Eleven dokumenterar sina undersökningar med hjälp av olika uttrycksformer och kan använda sig av sin dokumentation i diskussioner och samtal.

1.4 Eleverna ges möjlighet att förstå det naturvetenskapliga innehållet i undervisningen

Inom detta område granskas följande:

Eleverna får handledning för att utveckla förståelse. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper*).

Undervisningen tydliggör det naturvetenskapliga innehållet för eleverna. (*Lgr 11, 2.2 Kunskaper*).

Laborationer och experiment genomförs på ett sådant sätt som ger eleverna förståelse. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna*).

Författningsstöd

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

/.../ Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former./.../

Riktlinjer

Läraren ska /.../

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, /.../
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
 - utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga /.../.

Lgr 11, 3.9–3.11 kursplanerna

Se syftestexten ovan.

/.../Undervisningen ska skapa förutsättningar för eleverna att kunna skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden./.../.

1.5 Elevernas kunskapsresultat följs upp och progression finns

Inom detta område granskas följande:

Elevernas kunskaper i no-ämnena är dokumenterade i elevens IUP och bedömda enligt kunskapskraven i form av ett skriftligt omdöme. (10 kap. 13 § skollagen, Lgr11, 2.7 Bedömning och betyg).

Lärarens bedömningar av elevernas kunskaper i no-ämnena kommuniceras kontinuerligt till eleverna och minst en gång per termin till vårdnadshavare i utvecklingssamtal. (3 kap. 4 § skollagen, 10 kap. 12 § skollagen, Lgr 11, 2.4 Skola och hem, Lgr11, 2.7 Bedömning och betyg).

Eleverna informeras om vilka kunskapskrav de ska uppnå. (10 kap. 13 § skollagen, Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, rättigheter och skyldigheter, 2.7 Bedömning och betyg).

Det finns strategier, rutiner och beredskap att förbereda alla elever till övergången till grundskolans senare årskurser. (Lgr 11, 2.2 Kunskaper).

Författningsstöd

3 kap. 4 § skollagen

Eleven och elevens vårdnadshavare /.../ ska fortlöpande informeras om elevens /.../ utveckling.

10 kap. 12 § skollagen

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 §.

10 kap. 13 § skollagen

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och
2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

9 kap. 2 § skolförordningen

Kunskapskrav ska finnas för:

- Matematik, svenska och svenska som andraspråk samt gemensamt för samhällsorienterade ämnen och för naturorienterade ämnen i årskurs 3.
- Samtliga ämnen utom moderna språk i årskurs 6, och
- Samtliga ämnen i årskurs 9.

Kunskapskraven i årskurs 3 och 6 anger den lägsta godtagbara kunskapsnivån för en elev vid slutet av årskursen. Kunskapskraven i årskurs 9 anger den kunskapsnivå som krävs för ett visst betyg när ett ämne avslutas.

Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Läraren ska

- Samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen /.../.

Lgr 11, 2.4 Skola och hem

Riktlinjer

Läraren ska /.../

Samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevernas skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling /.../.

Lgr11, 2.7 Bedömning och betyg

Mål

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier, och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa den egna och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

Riktlinjer

Läraren ska

- genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling,

- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs utveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven /.../.

2. Får eleverna en undervisning som minst täcker alla kunskapsområden i det centrala innehållet?

Inom detta område granskas följande:

Det finns en planering av undervisningen som utgår från och täcker minst alla kunskapsområden i det centrala innehållet. (*Lgr 11, 3.9–3.11 Kursplanerna*).

Rektorn ser till timplanen och elevens hela skolgång när skolan planerar hur många timmar no-undervisning eleverna får i årskurs 1-3. (*9 kap. 3 § skolförordningen*).

Författningsstöd

10 kap. 4 § skollagen

Undervisningen ska omfatta följande ämnen: /.../ naturorienterande ämnen: biologi, kemi och fysik/.../.

10 kap. 8 § skollagen

För varje ämne ska en kursplan gälla. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

9 kap. 3 § skolförordningen

I bilaga 1 till skollagen (2010:800) finns bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan).

Lgr 11, 3 9-11 Centralt innehåll

Undervisningen i de naturorienterande ämnena ska behandla följande centrala innehåll:

Året runt i naturen

/.../

Kropp och hälsa

/.../

Kraft och rörelse

/.../

Material och ämnen i vår omgivning

/.../

Berättelser om natur och naturvetenskap

/.../

Metoder och arbetssätt

/.../

3. Har skolan ett kvalitetsarbete kring no-undervisningen?

Inom detta område granskas följande

Rektorn ser till att undervisningen i no-ämnena systematiskt och kontinuerligt följs upp och utvecklas i enlighet med de mål som finns för utbildningen. (2 kap. 9-10 §§ skollagen, 4 kap. 3-6 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Lärarna har utbildning avsedd för att undervisa i no-ämnena i årskurs 1-3. (för lärare anställda innan 1 juli 2011 gäller 2 kap 3 § 1985 års skollag enligt övergångsbestämmelserna i 33 § lagen om införande av skollagen). För lärare anställda efter 1 juli 2011 gäller 2 kap. 13 § skollagen, 2 kap. 18-19 §§ skollagen, 2 kap. 3-5 §§ Förordning (2022:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och utnämning till lektor, Lgr 11, 2.8.

Rektorn ser till att lärarnas undervisning inriktas mot den samlade läroplanen. (10 kap 8 § skollagen, 2 kap 34 § skollagen, Lgr 11, 2.8. Kunskaper, Riktlinjer).

Rektorn ser till att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina arbetsuppgifter. (2 kap 34 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Författningsstöd

Ansvarsfördelning

2 kap. 9 § skollagen

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. /.../ ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap. 10 § skollagen

Rektorn /.../ beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn /.../ får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Systematiska kvalitetsarbetet:

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. /.../

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

4 kap. 6 § skollagen

Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Lärares utbildning

För lärare som är anställda vid skolan innan den 1 juli 2011 ska enligt övergångsbestämmelsen i införandelagen bestämmelsen om behörighet i 1985 års lag tillämpas.

2 kap. 3 § 1985 års skollag

Kommuner och landsting är skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning som är avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva

Undantag får göras endast om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

33 § lagen om införande av skollagen

I fråga om lärare eller förskollärare som saknar utbildning för att bedriva undervisning i skolväsendet enligt 2 kap. 13 eller 15 § i den nya skollagen och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 ska under tiden för anställningen 2 kap. 3 § första och andra styckena eller 2 a kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag gälla. /.../ dock längst till utgången av juni 2015.

För lärare som är anställda vid skolan efter den 1 juli 2011 gäller 2010 års skollag.

2 kap. 13 § skollagen

Huvudmännen ska för undervisning använda lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för den utbildning som läraren eller förskolläraren ska bedriva.

2 kap. 18 § skollagen

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som har den utbildning som krävs enligt 13 § eller ett behörighetsbevis enligt 15 § eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får huvudmannen använda en annan person för att bedriva undervisningen. En sådan person ska

- vara lämplig att bedriva undervisningen, och
- i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen./.../.

En person som avses i första stycket får användas för att bedriva undervisning under högst ett år i sänder. /.../.

2 kap. 19 § skollagen

Om en person som avses i 18 § ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta.

2 kap. 3-5 §§ Förordning (2022:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och utnämning till lektor.

Lärares kompetensutveckling

2 kap. 34 § skollagen

Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen./.../. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att /.../

- personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Arbetet mot läroplanen

2 kap. 34 § skollagen

/.../. Huvudmannen ska se till att förskolelärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

10 kap. 8 § skollagen

För varje ämne ska en kursplan gälla. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner.

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Författningsstöd för tvärgående kvalitetsgranskning av IT i undervisningen

Används IT-verktyg i no-undervisningen på ett sätt som stödjer elevernas kunskapsutveckling och utvecklingen av deras digitala kompetens?

Inledande kommentar: Vid sidan av det nedanstående menar Skolverket att läroplansformuleringar kring medier, uttryckssätt, information och kunskap har en direkt eller

indirekt koppling till IT.¹ De relevanta formuleringarna i styrdokumentet går i huvudsak att relatera till utveckling av en mer allmän digital kompetens, snarare än pedagogiska tillämpningar. Eftersom det är fråga om beskrivningar av skolans uppdrag och formulering av läroplansmål/övergripande mål åligger det dock hela skolan att bidra till utvecklingen av denna. Det innebär att användningen av IT-verktyg bör integreras i skolans undervisning och användningen bör då ske så att den stödjer kunskapsuppdraget så som det uttrycks i de mål och riktlinjer som återfinns i såväl läroplan som enskilda kurs- och ämnesplaner.

IT-användningen stödjer elevernas lärande

IT-användningen stödjer utvecklingen av elevernas digitala kompetens

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.

En identisk skrivning återfinns i Lpo 94.

Lgr 11, 2.2 Kunskaper

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.

Jämfört med skrivningen i Lpo 94 uttrycker formuleringen ett bredare perspektiv på användningen av IT-verktyg. I Lpo 94 lyder motsvarande formulering: "kan använda informationsteknik som ett verktyg för kunskapssökande och lärande".

¹ Se Redovisning av uppdraget att bedöma verksameters och huvudmäns utvecklingsbehov avseende IT-användningen inom förskola, skola och vuxenutbildning samt ge förslag på insatser. Dnr U2008/8180/S. (Skolverket, 2009)